

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va est Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Locuint'a Redactorului:

si
Cancelari'a Redactiunii:

e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Articolile nefrancate nu se voru
primi decâtu numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii“
Articolii tramisi si nepublicati se
voru arde.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
bra'e pentru fiesca care publicati-
une «aparatu. In Loculu deschiesu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 13/25 augustu 1868.

Asta-di se deschide Adunarea generale de estu tempu a Asociatiunii Transilvaniei pentru literatur'a romana si cultura poporului romanu. Romani d'in tote partile voru fi intruniti acolo, si noi inca sborâmu cu cugetulu la d'insii, pentru a innaltia impreuna una rogatiune pia si santa, multiemindu Creatoriului, câ-ci ne-a scosu d'in atâte valuri si ni-a aretat calea mantuintiei nostre, calea luminarei si a sciintiei. Grabim'u si noi cu cugetulu la d'insii, pentru a-i felicitâ pre toti, pentru a dà spressiune bucuriei nostre, câ-ci vedemu acêsta Asociatiune inflorindu, pentru a aretà conducatoriloru ei multiemirea nostra si pentru a cere de la provedinti'a divina remunerarea usteneleloru toturoru acelor'a, cari au colucratu si colucra pentru prosperarea acestei Asociatiuni salutarie.

Situatiunea politica la vedere este neturburata. Cei mai multi domnitori petrecu departe de resiedintiele lor, era ministrii si-cerca restaurarea poteriloru langedite (de atât'a amaru de lucru!) pre la diversele bâi; era dupa culise se lucra cu multa agerime, si abiè va trece multu tempu, pana ce ne vomu pomeni numai câ erumpu rezultatele intrigeloru, ce se tiesu in ascunsu si cu multa dibacia.

Intalnirea imperatului Russiei cu regele Prusiei la Schwalbach, despre care mai vorbirâmu in unu altu numeru, dà ocaziune la multe combinatiuni. Este mai necredintu, câte combinatiuni si versiuni face pres'a despre acêsta intalnire, carea nu durâ decâtu trei patrarie de ora. In Franci'a se nesuescu a respandi cu ori-ce pretiu credinti'a, câ aliati'a pruscesca-rusesca existe intr'adeveru, pana candu in Berlinu voiescu a sci, câ Franci'a se silisce d'in tote poterile a-si reinnoi relatiunile bune cu cabinetulu de Petruburgu. Facia cu aceste versiuni „Dem. Correspondenz“ aude d'in fontane demne de crediementu, câ aliati'a prusso-rusesca nu existe, fiindu câ tiarulu rusescu s'ar' fi dechiaratu, câ Rusi'a nu va est d'in neutralitate. — Foi'a amintita deduce de aci, câ Austri'a inca va remanè neutrale, si, câ in casulu unui resboiu francescu-prusescu, lupt'a va fi restrinsa intre margini mai pucinu large. Afara de acêsta, se crede in Parisu, câ in tempulu mai prospetu s'a intemplatu ce-va apropiare intre Austri'a si Prussi'a, si se afirma, câ Bismark si cabinetulu austriacu s'ar' fi invoitu la modificatiunea unoru puncte a le pacei de Prag'a. — De altmintre-a tote aceste sunt numai combinatiuni, lipsite de ori-ce base reale.

In Itali'a aparut simptome de bataia. „Diritto“ ni spune, câ 2000 de oficeri disponibili sunt chiamati in serviciu. Se mai vorbesce despre schimbarea cabinetului, ace'a ce avu un'a influentia neliniscitoria a supr'a bursei d'in Parisu. A nume se dice, câ marin'a se va incredintiâ lui Bixio, justiti'a lui Fisanelli, internele lui Morini, remanendu Menabrea ministru-presiedinte. Se dice, câ guvernulu de Florenti'a ar' fi silitu a intrebuintia midi-loce extraordinarie intre relatiunile, ce lu apesa. Este siguru, câ partit'a actiunei desvolta in presinte un'a activitate nespusa, carea ar' silu pre guvernulu a se folosi de fortia.

Ordinatieuna generalului Popatoff, carea oprece cu totulu intrebuintiarea limbei polone in Poloni'a rusesca, produce, precum ne spune un'a epistola d'in Wilna, cele mai mari neumanitati. — Denunciatiunile sunt la ordinea d'ilei si polit'a corumpe pre servitori contr'a domniloru lor. Bani neumerati incurgu d'in pedepse in cass'a statului. Unu singuru individu a solvitu intr'o di 400 de ruble, ca pedepsa pentru intrebuintiarea limbei polone; acelu-a, care calca a trei-a ora ordinatieuna, se elimineza d'in cetate. In Wiln'a si in tienutulu ei ro-

manticu domnesce una tacere mormentale. Vieti'a publica s'a nimicitu cu totulu; musica, concerte, tote au amutitu; fia-carele este restrinsu in cerculu celu mai angustu alu familiei sale. Daca acêsta tirania este adeverata, resbunarea lui Domnedieu si a dreptatii nu o va lasâ nepedepsita.

Mai de interesu pentru noi este procederea deputatiloru boemi (81 la numeru) fatia cu diet'a boema, deschisa la 22 l. c. In nrulu trecutu am aretat, câ acesti deputati nu voiescu sê intre in dieta, era in nrulu acest'a punemu sub ochii cetitoriloru nostri o parte a dechiaratiunei acestoru deputati, prin care areta pentru ce nu potu sê intre ei in dieta. Dupa cum se vede si de aci, standu pre terenulu continuitatii de dreptu, ei nu recunoscu decâtu uniunea personale, pretindendu tote drepturile istorice ce competu Boemiei ca regatu. Recumendâmu acêsta dechiaratiune in deosebit'a atentiune a deputatiloru romani ardeleni.

La 22 l. c. s'a susternutu presidiulu dietei d'in Boemi'a urmatori'a

Dechiaratiune a deputatiloru boemi:

Innaltu presidiu dietale!

Suscisii deputati furamu invitati la diet'a conchiamata in Prag'a pre 22 augustu 1868; inse, de ore ce in consciinti'a nostra nu ne simtîmu nice indetorati nice indreptatiti a luà parte la o dieta cu atari drepturi si misiune, cum are ea sê se intrunescu acum, aflâmu cu cale a aretà innaltulu presidiu, pentru ce nu potemu noi intrâ in acêsta dieta.

Ca represintanti ai toturoru cercuriloru de natiunalitate boema, si anumitu ai cercuriloru cetatienesci si regnicolari, prin urmare ca represintanti mai a doue treimi d'iu intreg'a poporatiune a regatului Boemi'a, si mai toti alesi prin achiamatiune, credemu câ, dupa recunoscutele principie de represintatiune, potemu grai cu dreptu in numele intregi natiuni boeme.

In protestulu nostru susternutu la 13 aprile 1867, la care era-si ne provocâmu si acum, ne-am motivatu pre largu si cu de a menuntulu dechiaratiunea nostra solemnă, facuta innaint'a Maiestatei Sale, a prè gratiosului nostru Imperatu si Rege, innaintea toturoru poporulu imperiului, innaintea intregi poporatiuni a acestui regatu si si innaintea deputatiloru, cari erau pre atunci-a intruniti: câ adeca, noi considerâmu diet'a acêsta „ca una represintatiune nedrepta si neindreptatita a tieriei nostre.“

In acelu protestu am esplicatu stravechiulu raportu de dreptu publicu alu tierelor coronei boeme; am aretat, câ drepturile regatului Boemi'a, cu tote câ ele in respectulu constitutiunei fura restrinse de Ferdinandu II, firesce unilateralmente si fâra destule motive de dreptu, totu-si, cu privire la autonomi'a si la dreptulu publicu alu statului boemu, s'au sustienutu; am aretat, câ acestu dreptu publicu, sustienutu pana pre tempulu nostru, cu valore de dreptu nu se pote stramutâ altmintre, decâtu prin invoirea imprumutata a domnitoriului si a natiunei. Pre temeulu acest'a am protestatu contr'a tramiterii de deputati in senatulu imperiale, cârui-a nu-i poturamu recunoscce dreptulu: de a stramutâ in ce-va dreptulu publicu alu coronei Boemiei, care este intaritu prin tratate cu prè inalt'a casa domnitoria, prin numeroase acte de statu, si prin juramintele mai toturoru regiloru boemi; am protestatu in fine contr'a toturoru lucruriloru, cari le va intreprinde senatulu imperiale, alesu d'in Boemi'a in modu neindreptatitu, spre daun'a dreptului publicu si constitutiunali alu acestui regatu si alu coronei boeme, in contr'a drepturiloru poporului boemu s'au spre scurtarea administratiunei autonome a tieriei, dechiarandu inca de pre atunci-a tote conclusele de felulu acest'a de nevalide si neobligatorie pentru poporatiunea tierelor boeme.

Cu tote aceste-a, partea deputatiloru, cari represintă maioritatea, adeca acea maioritate artificiosa, care se nascuse numai prin nedreptulu regulamentu de alegere si preste acêsta prin alegerea necorecta, se apucâ de alegere si-si dede concursulu s'eu, pentru

a subordinâ regatulu Boemiei concluseru noului senatu imperiale, carele nu represintă nice unu imperiu, nice una persona de dreptu publicu, — unu senatu imperiale, precum acest'a pan' aci n'a mai sustatu neci odata, nice in intielesulu constitutiunei, neci in fapta, nice in asemene compusetiune, neci cu asemene competintia si missiune.

Inse represintantii maioritatiei poporatiunei totali a regatului Boemi'a, si preste totu represintantii natiunalitatiei slave d'in tieriele coronei boeme, represintandu la olalta unu numeru de cinci milioane de suflete, n'au alesu neci unu mandataru in acestu senatu nou cislaitanu, si prin urmare nu se supusera concluseru lui. Inse ei au recunoscutu de pre atunci-a destulu de chiaru pericolulu, cu care acestu senatu imperiale aminentiâ atâtu dreptulu de statu si de constitutiune alu patriei lor, câtu si natiunalitatea slavona-boema.

Dupa ce diversele staruintie — mai antèiu absolutistice apoi constitutiunali la aparintia — a le barbatiloru, cari chiaru premersera in guvernarea statului austriacu, dupa ce, dicemu, staruintiele acestor'a: de a stramutâ staturile Austriei intr'unu statu centralisatu, in care, sub pretestulu „de a portâ cultur'a in oriinte“, tote natiunalitatiele austriace sê se supuna egemoniei elementului nemtiescu si spiretului nemtiescu, ca apoi pre incetulu sê se germaniseze cu totulu, — s'au nimicitu deplinu prin valoros'a resistintia a acelor'a. (natiunalitati), si mai alesu prin resistintia tierelorunguresci, si dupa ce aceste-a, in urm'a unei intetiri nestramutabile a relatiuniloru, s'au eliberatu de catusiele centralisatiunei nemtiesci si asiè si-castigara era-si autonomi'a loru istorica. — se aflara politici nemtiesci, cari se luptara a tienè cu puterea celu putienu pre celelate tierie slavone-nemtiesci in acele datusie, pentru ca domnirea elementului nemtiescu, dupa ce acum nu se mai potea sustienè in tota monarci'a, sê se pastreze celu putienu in tieriele neunguresci si prin institutiuni noue de statu sê se intaresca pentru totdeun'a, si pentru ca ea, prin regulaminte artificiose de alegere, nedrepte pentru elementulu slavu, se pota majorisâ pre slavi celu putienu in senatulu imperiale cislaitanu, dupa ce in dietele unoru tierie, acêsta majorisare nu se potea realisâ nice cu ajutoriulu acestoru regulaminte de alegere

Puntulu de gravitatiune alu intregi legelatiuni sê se strapuna — parte prin legi noue, parte prin progresulu moderatu alu poterei naturale de atractiune — in senatulu cislaitanu, care in urmarea legiloru de alegere si dupa limba pertractâriloru sale si asiè erâ germanu, si langa care dietele sê decada, er' limbele slavene sê se eschida in fapta d'in tota viet'a politica mai inalta, si sê devina pre incetulu victim'a mortii.

Ca reocompensatiune pentru tote acestea s'eu adeca mai multu ca momela, pentru ca slavii afara d'in Ungari'a sê fia cu atâtu mai aplecati a acceptâ atare sorte, sê sierbesca unu codice intregu de drepturi fundamentale pentru libertatea personala, care codice se bucina naintea intregi Europe, ca florea liberalismului, inse, indata ce voira si slavii a lu-intrebuintia pentru sine, si-perdù validitatea sa intr'unu momentu. Pentru articulu principalu alu acestui codice (§. 19.), care asigura toturoru natiunalitatiloru dreptu egal, clausul'a de executare se accepta pana asta-di totu inzedaru, er' fâra acêsta clausula acelu codice n'are nici valore nici validitate practica. Inzedaru acceptâmu si tribunalele publice si juriulu, ce ni s'a promis, si apoi in ce stare se afla dreptulu nostru de reuniune si intrunire, care se substituesce prin ordonantie oficiale; cum stâ libertatea nostra de presa, care se explica in praesa prin confiscatiuni, amende ne mai audite si prin incarcerarea indelungata a autoriloru? Acestea sunt cunoscute naintea lunei intregi, despre acestea lumea si-a si formatu judecat'a. Decida lumea, ore pote-se luà poporulu nostru in nume de reu, deca dupa atâtea esperiintie incepe a considerâ tote aceste daruri ale liberalismului numai ca curse pentru periclitarea natiunalitatiei sale, vedindu tota puterea guvernamentala iu manele unoru barbati, cari pana acum s'au probatu ca contrarii cei mai acerbati ai natiunalitatiei boeme, carei-a nu vreu sê-i conceda nici gimnasiile necesarie nici universitate. Si in adeveru, in modulu guvernarei si administrarei la noi,

poporul nostru nu vede binefacerea libertății și ale constituției, ci numai forța fără de margini a unei partide naționale a supra celei-alte. A da consemntamentul sau la stabilirea astoror-feliu de instituții, pentru națiunea noastră n'aru fi alt'a, de câtu a se rezolvi la sinucidere.

Nu mai putienu de câtu naționalitatea, a fostu și este amenințatu până astăzi dreptului publicu și constituționalu aleu țierei coronei boeme, prin instituțiile cele noue. Prin încorporarea cu Ungari'a, care pre tempulu acelu-a eră executată în esinția, s'au desradecinat nu numai patentele d'în februaru, ci și pre înalt'a diploma d'în 20 octovre 1860, care asigură țiereilor neungare celu putienu una garanția pentru autonomi'a și dreptulu lor istoricu.

De-ora-ce guvernulu voia a îmbracă unu corpu reprezentativu, care nu esistase până aci, cu dreptulu legelativu și constitutivul asupr'a țierei Boemiei, se lucră pre fatia, a face națiunea boema, s'accepte unu ce octroatu. Prin intrarea în senatulu cislaitanu, deputații majorității țierei aru fi acceptatu în faptă această octroare pentru țier'a și poporul lor, și aru fi despoiatu această țiera și acestu popor de dreptulu, de a decide despre sine însuși.

Mai departe, după ce se executase odată despicarea imperiului de până aci alu staturilor austriece unite în două jumetăți, se lucră, a formă d'în celelalte țiere unu stat nou, langa statulu istoricu alu Ungariei, și a încorporă în acestu-a, fără de voia, starea coronei Boemiei, unu faptu, de care executarea dreptului publicu alu Ungariei n'avea nici una lipsă.

Cu tote că prin pre înaltulu manifestu de la 20 sept. 1865 se promisese țierei boeme, cumcă i se va suscerne convoirea cu Ungari'a „spre a-si da și diet'a boema votulu său totu atât de ponderos“, și cu tote că reprezentantele guvernului repetise această promisiune cu solemnitate în diet'a plină, — totu-si reprezentanții regatului Boemi'a nice nu s'a tîenutu demna de a fi ascultată — ca s' tacem de formarea de dreptu publicu a întregului imperiu — celu putienu în privința aceloror straformări, căror'a eră s' fi supusa, în urm'a noiei organizații a monarciei, cu privire la propriu său dreptu de stat și la constituțiunea sa. Ba, gloriosulu regatu istoricu alu Boemiei, care pan' aci nu încetase nici odată a formă una individualitate de dreptu publicu de sine statatoria, aveă s' fi despoiatu de această personalitate și s' devenia una simplă provincie a neindrechtatului statulu cislaitanu, aveă s' intre în uniune reale cu acestu stat, cu tote că pan' aci — abstragandu de la straformările de constituțiune cari s'au reinnoitu și era-si s'au nimicitu mereu de la 1848 încoco — nu avuse de celelalte țiere ale Austriei nici o alta legatură de dreptu publicu, de câtu legatur'a, ce constă în comunetatea Dinastiei sale ereditare. — Asiă eră s' se nimicesca factice totu dreptulu nostru de stat, regatulu Boemiei și coron'a Boemiei,

ca individi de stat, eră s' se sterga pentru totu-de-un'a d'în lumea politica.

Statulu nou formatu aveă s' s'ierbesca ca basa ruinele subordonate ale patentelor d'în februaru și ale diplomei d'în octovre; spre a adauge la acestea câte-va îmbunătățiri și modificări, se sustienă corpu nou octroatu alu reprezentanției cislaitane, cu dreptu constitutivul nou octroatu, care corpu portă numele „senatulu imperiu“, de si imperiu eră dejă despicat, în două jumetăți. În atare senatulu imperiu, în care, elementele nefavoritorie națiunei boeme formeza una majoritate nenaturală, nefindu această națiune de ajunsu reprezentată, s'aru pot s' devina pentru totu-de-un'a durabile unele legi de alegere, cari facu elementulu slavenu nedreptate însemnată. Autonomi'a patriei nostre aru fi atunci amenințată cu una daună mai mare, de câtu cea causată prin patentele d'în februaru, ba nu eră și nu este nici una garanție, că „provinci'a“ Boemiei nu va fi în fine desmembrată numai în câte-va despartiminte.

Chiaru numai prin faptulul înființării unei reprezentanții cislaitane s'a modificatu esința dreptulu de alegere alu țierei boeme, referint'a ei către alte țiere, și competența ei; acea reprezentanția a amenințatu factice și preste totu validitatea ultimei formațiuni a dreptulu nostru istoricu, autografulu majorității d'în 8 aprilie 1848, care asigurase regatulu Boemiei autonomia deplină pre bas'a unei reprezentanții mai largi a întregii națiuni, pre cum si guvernulu provincialu de pundetorie țierei.

Unoru pericle atâră de numeroase reprezentanții mării majorități a populațiunei țiereilor boeme n'au pututu espune naționalitatea boema și dreptulu de constituțiune și de stat alu țierei lor.

Dar ori și câtu de fundatu a fostu protestulu acestor reprezentanți în contr'a validității alegerilor în corpu reprezentanției cislaitane, protestulu și documintele lor de dreptu nu s'au luat în considerațiune, pre cum nu s'a consideratu nici inas-si promisiunea imperatesca, dată țierei în pre înaltulu manifestu d'în 20 septemvre 1865. Acea reprezentanția cislaitana, în care d'în țierele boeme au intratu numai reprezentanții majorității, a și întreprinsu acte legelative, cari nu-i competențau, ba într'o delegațiune, care s'a alesu de această reprezentanția și care nu esistase mai înainte, a statoritu sarcine, care aveă s' le iee asupra-si regatulu Boemiei.

Asiă s'a decisu de noi fără noi!

Si asiă gloriosulu regatu alu Boemiei, împreună cu țierele coronei boeme, cari se numera între cele mai cultivate, mai productive și între cele ce solvescu mai multe dări d'în întregulu imperiu, — unu regatu, care întrece pre celelalte prin gloria, prin autonomia milenară și prin dreptulu său istoricu, întaritu și sacratu prin juramintele atâră regi, — asiă întreg'a corona boema, care în privința însemnătății politice și în oricare alta privință e cea mai însemnată langa coron'a magiara, — s'a despoiatu de votulu său autonomu și

nedisputabilu, ba încuviințatu pre fatia de însuși domnitoriulu, s'a despoiatu de votulu acestu-a numai în privința organizațiunei întregului imperiu, ci și în privința propriului său dreptu de constituțiune și de stat, în privința propriei sale sorti pentru viitoru; decisiunea despre această s'a datu în mână unu corpu reprezentativu, în care națiunea politica boema, ca individualitate autonoma de dreptu publicu, n'a fostu reprezentată, și în care reprezentațiunea n'a fostu minorității și atribuită dreptulu de a vorbi în numele întregii țiere. Ba în fine decida despre sortea noastră una majoritate casuală a două delegațiuni neboeme.

Acum candu tote acestea s'au executatu fără învoirea ordinaria și dreapta a regatulu Boemiei, ba în contr'a protestulu mării majorității a populațiunei sale, datu solemnulu prin deputații sei, alesi în modu ordinariu, — acum era-si s'a conchiamatu diet'a boema, care, pre cum se vede, n'are alt'a de a face, de câtu a luă spre știință și a recunoșce și faptice ca faptu complinitu ceea, ce s'a facutu fără învoirea sa, a acceptă ca dreptu alu țierei ceea, ce s'a facutu prin reprezentanții altor țiere, fără de a luă în considerațiune întreg'a națiune boema, — a acceptă aceea, ce trebuie s' duca la ruin'a materială a regatulu Boemiei, la nimicirea perfectă a autonomiei sale de dreptu publicu și a individualității sale istorico-politice, pre cum si la suprimerea autonomiei sale depline și stravechie — anume în afaceri finanțarie, ba în fine la supunerea naționalității boeme-slavene sub domni'a elementelor străine, cari o amenință cu nimicire. (Finea va urmă.)

Marele principatu alu Transilvaniei.

III.

Publiculu voiesce s' afle stadiulu în carele va fi ajunsu procesulu intentatu mai multor romani transilvani, d'în caus'a pronunțamentulu lor de la 15 maiu a. c. După câte-va corespundințe, ce avemu la mână, până acum statura în fati'a judecatoriului de instrucțiune trei canonici, trei profesori gimnaziali, unu redactoru și unu studentu, se spune înse, ca de sicuru, că va mai intră o serie, langa de unu barbat și junu, despre cari se presupune, că au lautu parte la acelu pronunțamentu. Cercetarea decurge cu cea mai mare precisiune. Asiă de exemplu redactorele „Gazetei“ fû torturatu în 3. aug. (22 iuliu) p' tr-u-spre-die ce ore cu întrebările cele mai captioase. Până acum toti inculpații suntu lasati pe picioru liberu, de la unii înse li s'au luat parol'a de onore, cum că în decursulu cercetării lor nu voru cuteză a se departă d'în locul unde petrecu. Cercetarea amenință a deveni complicată preste măsura. Complicațiunea vine d'în împrejurarea, că celoru de la potere li-a placutu a aduce pronunțamentulu românescu d'în 15 maiu, în raportu cu asasinatul de la Belgradu! Ati fi mai creditu asiă ce-va! Stra-

F O I S I O R A .

Discursulu lui S. Barnuti d'în 14/2 maiu 1848, de relațiunile Romanilor cu Ungurii, și de libertatea națională.*)

Êca ce voiescu ungurii, și care e scopulu lor. Până în 15 martiu ele nu scieă ce s' face, pentru că li eră legate mâine și pitorele de Cabinetulu d'în Vien'a, și potea prcede în contr'a croatilor și a schiailor cumu doriă, nici nu potea apucă tote midilocoale, care eră de lipsa la acestu scopu: acum au ministeriulu lor, acest'a cunosce midilocoale; și potu dîce, că locul primu între midilocoale aceste-a lu-ocupa Uniunea — nu e de lipsa a mai adauge, că „Uniunea Ardealulu cu țier'a unguresca;“ pentru că cuventulu acest'a se întielege de sine. De ai întrebă pre vr'unu unguru, ce este Uniunea: s'ar miră de nesciința-ti, și dacă ai mai întrebă-ti-ar răspunde, că Uniunea e fericirea și libertatea ins'a-si, Uniunea e cornucopi'a, are cuprindute tote bunătățile pământesci; cine are Uniunea, are tote; Uniunea ni dă tote; pentru aceea de acestu cuventu suntu unu pînă de Gazetele și Uniunea e materi'a de conversațiune în tote cercurile societății; Uniunea e scrisă pe toti paretii; flamur'a Uniunei e plantată pe case, pe biserici și chiar' și pe carele caletorilor.

Io înse cu tote aceste nu sunt multiamitu cu Uniunea, nici nu me rapescu de bucuri'a cea unversală, ei vreu s' cercu mai cu de amenuntulu: ce este Uniunea pentru Ungurii? și ce este Uniunea pentru romani?

Ce se țiene de întrebarea primă, ce este Uniunea pentru ungurii? această o pote cunosce fia-cine, fără s' fi politicu, scimu toti, că ungurii vreu s' face țiera unguresca d'în pământulu Ardealulu: vreu, ca s' nu mai fia două patrie unguresci mici; ci s' se face d'în amendouă un'a patrie unversală mare. Ungurii simtu, că proprietatea, care si-are arogată până acum asupr'a pământulu romanilor, nu sta pe temelii securu: pentru că d'în dreptulu resbelulu cuceritoriu, nu se nasce proprietate, ci numai

posesiune, până se bime în potere națiunea subjugată, ca s' scutur jugulu. Ast'a bine o sciu ungurii: ei sciu, că maurii nici în 700 de ani nu si-au cascigatu dreptu asupr'a Ispaniei; pentru aceea vreu acum a-si cascigatu dreptu, care în adeveru nu au avut-o până aci; prin urmăre vreu ai plecă pe romani, ca s' si dea d'în mâni proprietatea parintiescă, bunetatea cea adevărată pentru nisce bunetăți parute și insietorie, înca pan' acum numai urmele tiraniei unguresci suntu tiparite pe pământulu romanilor, ca și pe fetiele lor; dreptulu lor nu e intabulatu nicăiri: cu Verböczy, cu Aprobatele și diplomatele regiloru, ungurii nu pot probă proprietate asupr'a pământulu altor națiuni, fiindu că aceste, ca nisce documinte fabricate de unguri pe partea lor, n'au potere înaintea judeciului umanității; era dacă i-ar' potea plecă pe romani la uniune: utunci învoirea romanilor li ar' da documentu nou, cu cari si-ar' consolidă posesiunea, celu putienu înca pe ore câte sute de ani, nu pentru totu-de-un'a, fiindu că nici o generațiune n'are dreptu, ca s' puna jugu pe grumadii generațiunei viitoria.

Candu ar' locu pe pământulu Ardealulu numai ungurii și sasi, și împreună cu acesti'a, în locu de unu milionu și diumetate de romani, ar' locu pe atâți iaponi au alta limba: atunci eu n'asi avea s' dîce nimica în contr'a unirei Ardealulu cu țier'a unguresca, înse pământulu acestu nu-lu țienu iaponi, nici arabi, ci afara de o mână de sasi și unguri mesteceți pînă romani, Ardealulu e proprietate adevărată a națiunei romane, care o a cascigatu cu buna dreptate înainte cu vr'o mie șapte sute de ani, și de atunci până astăzi o țiene, o apera și o cultiveza cu multa sudore și ostenele. Deci io dîce, că nici unu romanu nu pote fi cu nepasare, candu este întrebatiune: alu cui s' fia pământulu asta, care până acum au fostu alu romanilor, nu ni este totu-un'a, și ni pote fi totu-atât'a, ver s' fia alu romanilor, ver alu ungurilor, și apoi romanii era s' fia numai tolerati în pământulu lor. Prin urmăre, întielesulu celu adevăratu alu întrebării acesti-a: s' fia Uniunea au s' nu fia? este: s' ni dăm u pământulu nostru ungurilor, au s' nu lu dăm u, s' ni vindem u țier'a ungurilor au s' nu o vindem u, s' fim u și de aci înainte numai lipiturele altor națiuni, au s' fim u li-

berii? Ce va răspunde adunarea la aceste întrebări, ce va răspunde totu poporu romanu, candu ar' fi de fatia?

Sciu io ce dîce patronii uniunei, că adeca, Uniunea nu numai că nu îi da proprietatea de la nimica, ci d'în contr'a, voiesce s' face proprietari și pe acei, cari pan' acum nu eră. La această io observu, că ungurii numai lor și dau proprietatea; care se facu că o dau romanilor; pentru că în or'a candu se va prochiama uniunea, stergandu-se sîrbîtutele, se vor' sterge totu-odată și națiunile, afara de cea unguresca: numai această va remanê viua și proprietaria înaintea legii, și proprietatea națiunilor omorite prin lege va sîrbi ungurilor de spese pentru îngropatiunea acestor națiuni. De ar' voi ungurii s' dea îndereptu proprietatea la domnii cei adevărați, pre cum se lauda că o vor' da: atunci ar' recunosce mai întâiu esinția națiunilor, care locuescu împreună cu ei, că-că aceste suntu domnii cei eminenti ai pământulu, ca cele ce suntu nemuritorie, apoi individele omenilor muritori; ci ungurii nu vreu s' scie nimica de alte națiuni afara de cea unguresca, prin urmăre nici de proprietatea altor națiuni afara de a celei unguresci; asiă dar, candu se facu, că dau proprietate individelor, atunci într'adeveru ieu de la națiuni, și facu donațiune nouă națiunei unguresci cu proprietatea romanilor și altor națiuni.

Se considerămu dreptu aceea, că uniunea dona ungurilor un'a țiera întreaga, fără de nici o ostenele; că Ardealulu e patri'a aurulu și metaleloru nobili, care vor' curge tote în pung'a națiunei unguresci; că sarea și tote bunătățile patriei noastre voru adauge tesaurulu ungurilor și paupertatea romanilor; era fetiorii romanilor voru formă legiuni, care se voru bate pentru glori'a celoru ce le-au stersu numele celu gloriosu, și i-au botezatu pe nume barbaru; că patri'a noastră e cetate încungiurată de la natura cu muri cumpliti, fără de cari ungurii de pe campiele Panoniei suntu espusi la tote atacurile inamicilor, ca nisce iepuri pe șiesu; că taiandu-se Ardealulu de câtra statulu ungurescu, acestu-a remane ca unu omu fără de pitore, ciungu si desfiguratu, de nu pote s' se misce mai alesu cătra Moldov'a și Romani'a, ca s' le cuprindă; că dacă nu se face uniunea cu Ungari'a, se rumpe legatur'a, care lega pre ungurii d'în Ardealu cu cei d'în Panoni'a, și atunci ungurii d'în Ardealu firescu că se voru stinge pe încetu, fiindu tăia-

*) A se vedé nr. tr.

legem'a acést'a este câtu se pote de prosta, f ea
use existe. Preste acést'a mai decurge totu-odata cer-
ectarea cea mai severa a supr'a brosiurei dnului V.
L. a supr'a cartei geografice a dlui A. L., a foiei vo-
lante d'in érn'a trecuta, venita de la Vien'a si mai
pe usul de tote a supr'a celei-l-alte foie volante, ce
a publicase in „Perseverantia.“ Scopulu este,
a a supr'a acestoru scrieri sê se aplice articlii de
lege d'in a. 1848. carii se aplica la crim'a perductiu-
nei si a tradarei.* — In legaminte cu aceste suntu
paf'a de a porni cercetare inca si a supr'a cârti-
aru de invetiamentu, cari se afla introduse in scole-
a de la Blasiu. D'in tote inse istoria patriei si a na-
tionei este persecutata mai amaru. — Aici trebuie sê
servâmu, cumcâ in scolele de la Blasiu pana la a.
1888 erà oprita tocmai si invetiarea istoriei generale,
in cele-l-alte liceuri se invetià dupa unu compen-
a latinescu si forte secu, numitu alu lui Bolla, ér'
acelu anu s'a introdusu si la Blasiu peste voi'a gu-
ernului si in contr'a protesteloru secuului Nic. Ko-
dics, carele pe atunci erà inspectore supremu alu
scoleloru transilvane si carele disese in consiliulu
gubernialu: „Istoria este ochiulu lumii, prin urmare
potemu suferi, ca romanii se invetie istoria.“ —
câ si Istoria Romaniloru scrisa de Petru Maioru
ese aruncata in temutia si destinata a se arde, ea
se scapâ, palatinulu archiduce Iosifu o a salvatu,
omu amu dîce, numai cu topuzulu, aperandu si pe
toru de persecutiuni, ér' istoria bisericesca a lui
Maioru a statu inchisa la barati in Clusiu peste 20
ani.

Daca se pornesc cercetare in contr'a cârtiloru
romanesce si daca ei se reitorcu la timpulu in ca-
le pe temeulu unui rescriptu d'in seclulu trecut
ca si Ceraslovele trebuiau sê se supuna la
censura in a patr'a si a cincea editiune, apoi Roma-
ni transilvani voru face binc, daca voru pretinde, ca
se iee la revisiune tote cârtile scolastice, câte se
a introduse prin scolele unguresce, si sê fia supusi
la controlu aspru toti acei profesori magiari, carii nu
se rusneza a versâ in orele de prelegere cele mai
apurate invective in contr'a natiunei romanesce, astadi
si nainte cu 20 si cu 30 de ani, pe candu de esem-
u profesorulu Bonda d'in Clusiu dîcea, câ poporulu
romanescu in massa este d'in vitia de vagabundi si
barbari de ai lui Romulus si Remus, éra altulu in
Alba-Iulia dîcea, in esamenu publicu, — câ armele
marc'a, insignia) natiunei romanesce suntu — furiele;
in tempulu mai dincoce altu profesoru d'in Clusiu
cuncâ in fati'a studintiloru gimnasiali de natiionali-
ta romana expresiuni de cele mai scarnave, de cari
se mai audu numai d'in gurile tîganiloru, pana can-
ti protopopulu Negruti lu-spelâ fâra sapunu si lu-
merintâ câ lu-va aretà la autoritâtile mai nalte. —
câti inse a mana mai alesu cârtile d'in scolele su-
piorie calvinesce, pentru ca sê aflati tote blastema-

*) Pana la 10 ani robia in fere.

comunicatiunea loru cu crerii ungurismului d'in Panonia:
la contra, daca se face uniunea, natiunea unguresca cea mi-
mai cresce cu unu milionu si diumetate de romani si cu
o doue cente mii de sasi, pe cari i face unguri uniunea in-
ta cum se va procliamâ; sê considerâmu in urma, câ afara
a emolumintele aceste-a, Uniunea li dâ ungurilor o putere
marginita preste Ardealu, de a pune legi, de a comandâ, de
a administra tier'a numai in folosulu natiunei unguresce, fiin-
câ dupa uniune lege'a nu va mai cunosce alte natiuni; se
considerâmu aceste tote bine, si vomu aflâ, ce este Uni-
ta pentru Unguri, si pentru ce i accepta diu'a mai
ta de câtu imperatoarele ostei diu'a de triumfu!
Ce este Uniunea pentru romani? Daca ne
dîcemu aminte, ce au folositu romaniloru tote uniunile de
aicum, politice si religiunarie, si vomu considera, câ si uni-
ta cea de acum numai spre binele ungurilor se urdiesce:
omnu prevedê, ce va fi uniunea pentru romani. Cu tote ace-
ta sê o cercetâmu ce-va mai cu de ameruntulu, ca sê vede-
ni sê ne convingemu, câ sub larv'a libertatei si a fratiei,
care ni se infatiseza uniunea, ca nu acopere pentru noi li-
bertate, neci fratietate; ci numai sierbitute si o fora selbateca,
a romanca natiuni.

Eu dîcu; câ libertatea cea adeverata a ver-
tatei natiuni nu pote fi de câtu natiunale.
omnu nu se va simtî vatematu pana la anima, daca lu-
a opri sê nu vorbesca, pe unulu pentru câ l'a facutu natur'a
si tardîu, pe altulu mai rapede la vorba, pe unulu pentru
a facutu natur'a unguru, pe altulu sasu; daca lu vei oprî
ambele, pe unulu pentru câ are mersu mai linu, pe al-
tu, câ-ci pasiesce mai rapede de câtu alti omeni; au nu li se
turburâ ferea, candu si-va audî unulu: taci tardîule, altulu:
a mora de ventu, altulu: tiene-ti gur'a ungure, sasule, etc.,
adeveru toti voru ferbo de mania, pentru câ totu omulu
a voia sê vorbesca, si sê mergea cum i-a datu natur'a si cum
a; si candu i-ai atacatu libertatea acést'a, i-ai vatematu
a de-odata simtiementulu de onore, adeca: libertatea ver-
a omu e legata de person'a lui cu cea mai sirinsa lega-
a, e proprietatea lui cea mai personale, si porta tipulu
a omu fia-carui omu, asiâ, câtu nimene nu se misca,
a, nu vorbesce, nu ambla, s. a., de câtu fia-care

tiele, câte se propunu in acelea-si a supr'a Romani-
loru si cum se propaga veninulu celu mai periculosu
alu urei eterne in contr'a romaniloru. Preste acést'a
vei aflâ mai multi profesori de geografia, carii terito-
riulu Ungariei lu-intindu de la Marea Adriatica pana
in Marea Neagra, adica tocmai intru intielesulu actului
incoronarei d'in iuniu 1867, candu Bosni'a, Serbi'a
Bulgari'a, Munteni'a si Moldov'a inca au fostu represin-
tate prin stindariile si marcele loru, duse in triumfu
de câte unu magnatu, ce represintâ fia-care pe câte
unu Domnitoriu supusu domniei unguresce. Aflati
d'in geografiele si statisticele loru, câ in acele tote
catagrafiile (conscriptiunile) suntu falsificate, toti
boiarii si burgessii de natiunalitate romanesca suntu
renumerati peste totu in elementulu magiaru, toti
romanii locuitori in secuime suntu considerati de secu-
cui. De tote aceste inse barbatiloru de la putere nu
le pasa nimicu, in contr'a romaniloru este iertatu a
vorbi ori-cui totu felulu de calomnie. Gazet'a minist.
„P. Napló“ i numi in lun'a februaru a. c. barba-
ri; gazet'a militara „Honvéd“ afla, câ corpulu na-
tionalu romanescu e compusu d'in trei milioane tîga-
ni; semioficial'a „Unio“ i numesce oi si berbeci;
„Hazánk“, organulu partitei lui Tisza pretinde (Nr.
166), ca ministerulu sê scota d'in functiuni pe toti
Romanii; ministrulu Horváth dechiara in fati'a dietei
si a lumii, câ amplotiiti Romani suntu suferiti in po-
sturi numai d'in gratia; foile dualistice d'in Vien'a —
in fruntea loru „Neue freue Presse“, pretindu prin
conleiele corespondintiloru d'in Bucuresci, ca sê se
midiloesca câtu mai curendu o invasiune in Roma-
ni'a, firesce pentru ca cu acea ocasiune sê se puna
man'a pre mai multi ardeleni si pre mai multi bar-
bati d'in partit'a natiunala si patriotica, — totu
acea Neue fr. Presse afla, câ in Romani'a esista o
mica armata, inse câ nu esista poporu, pentru câ
adica locuitori acelu Statu nu aru meritâ numele
de poporu (vedi Nr. d'in 31 iuliu). Si asiâ mai
departe. Inse de-o-camu-data fia de ajunsu cu ace-
stea. Candu vomu aflâ de trebuintia, vomu comunicâ
si altele. △

ROMANIA.

Escursiunea Mariei Sale Domnitorului, in giu-
rulu capitalei, prin districtele Ilfovu, Damboviti'a si
Vlasc'a.

La 9 ore, Mari'a Sa plecandu d'in palatiulu de
la Cotroceni si ajungundu la Cioro-Garl'a a gasitu
pre d. ingineriu Christescu, membru consiliulu jude-
tianu de Ilfovu, care erà ocupatu a trage linie noue
siosele, ce se va terminâ chiaru in anulu acestu-a, pana
la capulu districtulu Ilfovu. Mari'a Sa s'a intretienutu
mai multu tempulu despre diferite linie de drumuri
judetiane si despre numerulu dîleloru de lucru, cari
dupa lege, remanu in dispusetiune.

Trecundu prin comun'a Bolintin'a-Palanc'a si
Stoenesci a ajunsu la manastirea Gaiseni, unde a vi-

in formele sale. Acum sê trecemu de la person'a omului
la person'a natiunei, care inca are personalitate, daca
e dreptu, câ persoanele nu-si pierdu natur'a candu se lega
intr'unu corpu natiunale cu limba si datini comune, si
éta, câ totu aceea-si vomu fi constrinsi a dîce si de natiune, ce
dîcemu de o persona singura: câ libertatea natiunei inca e
legata strinsu cu person'a ei, ca si a personeloru firesci, daca
nu mai strinsu; libertatea natiunei inca porta tipulu natiunei,
cum porta libertatea personale tipulu personei omului; na-
tiunei inca i-a datu natur'a forme pre cum personeloru firesci;
cu person'a natiunei de-o-data se nasce si libertatea ei ca si a
personeloru singuratece, si cu person'a d'impreuna se stinge;
totu ce ajuta si impedece person'a, ajuta si impedece liberta-
tea natiunei; totu ce latiesce libertatea, aceea cresce pretiulu
si inaltia demnitatae natiunei; cu câtu si-pretiuesce mai mul-
tu person'a sa ore-care natiune, cu atâtu si-pretiuesce mai
multu, cu atâtu si-iubesc mai ferbinte si libertatea, si cu
atâtu are mai mare pretiu si respectu inaintea gintiloru, face
si suferu lucruri mari pentru onore, nu suferu nici unu scadie-
mentu d'in libertatea sa, pentru câ ea simte, câ fâra de li-
bertate nu e onore pre pamentu, si vietî'a natiunei fâra onore
e mai amara de câtu mortea, pentru libertate si-pune averea
si vietî'a, libertatea e cord'a animei ei cea mai personale, pro-
prietatea ei cea mai natiunale, anim'a ei, sufletulu ei, orna-
mentulu ei!

Ce ar' face ungurii, candu le-ar' cuventâ inca odata de
pre tronul imperatulu Iosifu in tipulu urmatoriu: Unguriloru!
acum este epoc'a libertâti, eu am pusu filosofu'a, ca sê fia da-
tatoria de legi in imperati'a mea, fiti liberi toti, vorbiti ce vre-
ti, inse numai nemtiesce; radicati-ve scole si invetiati, inse
numai nemtiesce: radicati-ve teatre si tipografii, faceti si ti-
pariti ce ve place, inse numai nemtiesce; lapedati-ve portulu
natiunale si limb'a vostra cea neculta, pentru câ asiâ cere
unetatea si salutea statulu, ca sê fia numai o limba in scole
si in teatre, in case si in piatie, in beserica si la judecie; au
n'aru redica ungurii éra-si furci, ca sê spendiure portulu nem-
tiescu, cum au facutu dupa mortea imperatulu Iosifu? Ce aru
dice si cum s'aru portâ germanii, candu i-ar' face altu Napo-
leone Bonaparte, ca sê-si lapede limb'a cea aspra, si candu
le-ar' impune limba, legi, guvernul si dateni francesci, fire-aru

sitatu tote incaperile, cari sunt in reparatiune, spre a
fi transformate in scola-modelu, si mai deosebitu be-
seric'a, unde a esprimat dorintî'a ca, in reparatiunile
ce se esecuta, sê se mantiena câtu se pote mai multu
arctetur'a besericeloru romane, ca sê se pastreze
astu-felu caracterulu loru originale.

De la Gaiseni Mari'a Sa a trecut rîulu Arge-
siulu si a mersu la manastirea Casciorele, unde a vi-
sitate biseric'a.

Locuitori aflandu despre sosirea Mariei Sale,
s'au adunatu in mare numeru salutandu pe Mari'a
Sa cu strigate de veselia si cu dare de focuri de
arme.

Unu mare numeru s'a grabitu a incalécã spre a
insotî pe Mari'a Sa, care, trecundu prin padurea Cas-
cioresle, s'a indreptatu spre satele Venatorii mari si
mici d'in plas'a Nejlovulu, districtulu Vlasc'a, unde a
ascultatu cu cea mai mare buna vointia tenguirea lo-
cuitoriloru.

De acî totu calare Mari'a Sa a trecut prin pa-
dure si s'a indreptatu spre satulu Zadariculu; acî
erà una multîme adunata si hora mare intinsa si
astu-felu a petrecutu in midiloculu poporulu. La co-
mun'a Crevedî'a dupa reclamatiunea primariulu,
Mari'a Sa a observatu, câ regulamentulu pentru ci-
mitire are trebuintia de ore-cari modificatiuni in
aplicarea lui, câ-ci in privintî'a cimitireloru se intie-
lege, câ ele cata a fi departate de beserice numai can-
du bisericele voru fi in midiloculu comuneloru, era
canduu voru fi departe, cimitirele potu fi alaturea cu
d'insele.

Urmandu valea Nejlovulu Mari'a Sa a trecut
pre langa Crevedî'a mica pre la Prijbeni si la Creve-
di'a mare; acolo primariulu comunei a rogatu pre
Mari'a Sa, sê binevoiesca a observâ, trecundu
prin padure, câ drumurile nefindu destulu de late,
nu potu sê se usuce si impedece cu totulu comunica-
tiunea. Mari'a Sa a luat note de aceste drepte si in-
teliginte cereri, dupa ace'a a statu câte-va mominte
la comun'a Malulu-Spartu, unde multîmea erà adu-
nata jocandu hora, Mari'a Sa a trecut Argesiulu si
a ajunsu la satulu Bolintinu-d'in-Vale, unde una po-
pulatione immensa erà adunata d'in satele de prin
pregiuru, cari a aclamatu cu bucuria pre suveranulu
loru. Mari'a Sa a vorbitu cu mai multi primari, si cu
mai multi locuitori, mai cu semã despre cultur'a tu-
tunulu, de care ei se ocupa mai cu deosebire.

In aceste linie Mari'a Sa a trecut prin comun'a
Crivin'a, si apoi prin comun'a Tîganî'a, unde fa-
cundu-se ser'a Mari'a Sa a luat unu micu repaosu.
Mari'a Sa a visitatu gradin'a parintelui, locuitori in
acést'a comuna, ce contine una multîme de flori cul-
tivate si plante esotice. Apoi a luat unu prandiu
improvisatu si, dupa ce a mai petrecutu pucinu pr'in-
tre tierani, pre la 9 si diumetate ore ser'a, s'a intor-
natu la palatulu de vera de la Cotroceni.

In acést'a escursiune, autoritâtile, nefindu
anunciate, locuitori intempinau, cu cea mai mare

aceste câtu de liberali chiaru si pana la gradulu celu mai inal-
tu republican? cum s'ar' multumi cu rusismulu Cabinetele,
Dietele si Universitâtile de Pest'a pana la Berolinu si Gotin-
g'a, candu i-ar' constringe rusulu pe unguri si germani la
limb'a si religiunea ortodopsa, apoi sê-lu imbrace de o suta de
ori mai liberalminte de câtu e imbracatu magiarismulu? Acum
intipuiti-ve, câ vinu nisce deputati de la diet'a unguresca in mi-
dilocolu acestei adunâri si incepu a cuventâ in tipulu urma-
toriu: Romani! asta-di e diu'a libertâti toturoru, pentru voi
inca suntu puse scaune la mes'a libertâti, veniti, siedeti si voi
judecatori de la comitate, pana la cancelari'a de curte, si lua-
ti parte la tote onorile politice si militari, inse numai cei ce
sciti unguresce, ca ungurii nascuti; acum e diu'a dreptâti
pentru toti, veniti toti cei asupriti si daunati de luati drepta-
te eftina si rapede, inse vedeti, ca sê fia scrise instantele un-
guresce, si sê luati totu-de-un'a câte unu unguru langa voi,
ca sê vorbesca pentru voi la judecatori, pentru câ sciti, câ
mam'a nostra cea dulce, patri'a comuna, nu mai suferu in ju-
detie alta limba fâra numai cea unguresca, nici sê i se plan-
ga cine-va fâra numai cu lacrimi unguresci; asta-di e diu'a
luminei, scolele tieri suntu deschise si pentru voi, nu ca
inainte de imperatulu Iosifu; invetiati dreptu aceea toti, si ve
luminati, inse numai unguresce, pentru câ asiâ cere unetatea
statulu! nu ve intrebu, daca s'aru aflâ romani cari sê accepte
vr'o derogatoria, in care vedu, câ le cauta sê lucre in contr'a
natiunei sale, pentru câ venditori au fostu la tota natiunea si
voru fi; nu ve intrebu, daca voru merge romanii la judecato-
riu, candu voru vedê dreptatea legata de limb'a unguresca,
si la scolele unguresce, candu va fi acoperita lumina cu
limb'a unguresca; ci ve intrebu, au este aceea libertate, care
lega onorile tieri numai de o limba in tier'a ace'a unde
suntu mai multe limbi, au dreptate e aceea, care o face sta-
tulu numai celoru ce sciu unguresce, lumina adeverata e
aceea, de la care opresce statulu pe toti cei ce nu sciu ungu-
resce? eu dîcu, câ acést'a nu e libertate nice dreptate, ci este
o calamitate mare pe acele popore nefericite, cari au cadutu
in ast'a gropa intunecosa, ce porta nume de statu.

(Va urmã.)

graba, cu bucuria, pre Mari'a Sa, care astu-felu a fostu in contactu directu cu locutorii, vorbindu ne-contentitu cu d'insii despre interesele lor.

Recolt'a pretotindenea este satisfactoria.

(*Monitcrulu.*)

D'in Olten'a seu Romani'a mica. (La pronunciamen-tulu d'in Blasii.) De-si cele trei puncte ale pronuncia-mentului, formulatu la Blasiu in 3/15 maiu a. c., aflasera celu mai viu resunetu (echo) in omele nostre, n'amu radacatu totu-si pana acum nici o voce in favorea lui, macaru ca si pre noi, ca fii credintiosi ai Transilvaniei, patriei nostre mume, inca ne-au intere-satu forte. Tacerea nostra se pote esplica singuru numai d'in acea impregiurare, ca-ci n'amu voitu, ca se dica d'in nou adeversarii nostri, cum ca dv. sun-teti influintiati de aici si cum ca de aici ve trageți tote inspiratiunile. Cu tote ca este constatatu de mul-tu, si probatu chiaru istoricesce, cum ca sentimen-tulu nationalu romanu n'a fostu nici-odata inspiratu de aici acolo, ci d'in contra, elu a trecut de acolo incoce. Aicea si-a gasitu numai asilulu si protecti-nea totu-de-un'a, de cate ori elu a fostu acolo perse-cutat, ca si in timpul de facia. N'amu voitu, d'icu, se mai elatinamu si noi ap'a cea preste mesura tul-bura a noului imperiu magiaru. Dar' acum, vedien-du cele ce se petrecu in dulcea nostra patria natale; vedien-du cum despotismulu maghiaru apesa fara cumpetu a supr'a parintiloru, fratiloru, sororiloru si a rudeloru nostre; vedien-du mai incolo, ca nu omenii pronunciamen-tului, ci adeversarii lui, omeni de d'in afara (d'in tier'a unguresca), conturba pacea, strica liniscea intre locutorii cei pacifici si indelunga raba-datori ai aelui mare Principatu d'in vecuri auton-omu; vedien-du, in fine, ca totu acei omeni sugruma libertatea opiniuniloru si inneca consciintiele, — ta-cerea nostra a devenitu imposibile. Venimu dar' si noi, la rendulu nostru, noi emigratii romani transil-vaniani d'in tota Olten'a seu Romani'a mica, si damu adesiunea nostra la d'isulu pronunciamentu, protes-tandu contra totoruru mesurorulu despotice, ce s'au luat contra subscriitoriloru lui, si declarandu in modulu celu mai solemn, cum ca suntemu si vomu fi purure-a gata a-lu sustien' si a-lu apera cu tote mediele legali, ce ne voru sta la dispusetiune, fia ele de ori-ce natura: morali seu materiali. Si acesta a nostra credintia politica o vomu tramite fiiloru si nepotiloru nostri, d'in generatiune in generatiune.

In numele emigratiunei romane transilvane:

Simeone Mihali,
profes. de liceu.

Craiova, in iuliu 1868. „Gaz. Trans.“

Varietati.

*(*Honvedu si politiaiu.*) Se suna, cumca politia va trece la ministeriulu „pentru aperarea tieriei.“ Vom vedea in catu se va realisa si acesta fama. De cum-va se va adeveri, apoi dora nu se va mai indoi nimene despre misiunea „hon-vediloru?“

*(*In privinta a scoleloru industriali d'in Transilvan'a.*) ministeriulu instructiunei publice a adresatu catra Escels. Gu-vernulu intrebarea, cate scole industriale superiori si inferiori aru fi de infintiatu in Transilvan'a si in cari cetati? Guver-nulu, consultandu barbati preceptoru, a tennutu una conferin-tia in privinta adresei ministeriali, si a fostu de opinaunea, ca se se infintieze in Clusiu, Brasiovu si Alb'a-Iuli'a cate una scola industriale superioare, — si in Muresiu-Osiorheiu, Kéz-divásárhely, Fagarasiu, Dev'a, Sighisior'a, Abrudu, Desiu si in Nasárhely se se infintieze scole industriale inferiori.

*(*Gravamine constitutiunali magiare.*) Comitatu Ba-ranya a decisu a se tramite la ministeriulu pentru aperarea tieriei una adresa de gravamine contra prefecturei de Bud'a, carea tramise acestui municipiu una scrisore compusa in lim-b'a germana, intrebuintiandu numirea nelegale „Reichskriegs-minister“, si intitlându pre ministeriulu comunu de resbelu cu cuventulu „Hohes“, era pre celu magiaru cu simplulu „Löblich.“

*(*Necrologu.*) Iacobu Bologa, consiliariu alicu in pensiuene, in numele seu si alu copiiloru sei: Valerianu, Petru, An'a, Zenovi'a si Mari'a Sidoni'a, alu tatalui seu Ioanu Bolo-ga, precum si alu socriloru Petru si Mari'a Badila, si alu cumnatiloru Ioanu si Mari'a Hanni'a si Ioanu Badila, — aduce anuciulu tristu despre pre tempuri'a mutare la cele eterne a bunului si multu iubitului seu fiu, resp. frate si nepotu, Eugeniu Bologa, octavanu, urmata dupa o bola de siese septemane in jun'a lui etate de 17 ani, in 10 augustu a. c. st. n. Fia-i tieren'a usiora!

*(*Linia ferata.*) Baronulu Ambrozy s'a datu conce-siune pre una anu pentru lucrari prealabile a liniei ferate Timisior'a-Lugosiu.

*(*Linia ferata de cai.*) Fiscalulu d'in Aradu, Endre, a cerutu conce-siunea pentru lucrari prealabile ale liniei fe-rate de cai d'in Aradu preste Giorocu, Pancota la Ineu.

*(*Romani'a libera cerca cai in Austri'a.*) Ministeriulu magiaru pentru aperarea tieriei face cunoscutu totoruru dere-gatoriiloru, ca ministeriulu de resboiu s'a invoitu, ca Roma-ni'a libera se cumpere in Austri'a 500—600 cai.

*(*Cultura a poporala in Unguri'a.*) In acesta tiera con-stitutiunala magiara se afla nu mai putine de cata 5000 com-une, cari n'au scola; carcima se afla in totu satulu. Aceste-a sunt binccuventurile constitutiunei magiare.

Sciri electrice.

Vien'a, 22 augustu. Asta-di s'a deschisu sesi-nea dietelor provinciale, cu formalitati indatinat. Locutientii au presintatu mai multe proiepte de ale regimului; intre aceste-a se afla stergerea consen-sului politicu de casatoria, modificarea ordinei comu-nale, si a alegeriloru pentru dieta.

Prag'a, 22 augustu. In diet'a Boemiei au fos-tu de fatia 122 deputati; cheii au absentatu. Palac-ky, Petrosz si Kratochwill au immanuatu presiediu-lui dietei una dechiaratiune a partidei cehe.

Brünn, 22 augustu. Arciepscopulu d'in Ol-mützt, episcopulu d'in Brünn si federalistii au absen-

tatu de la dieta. Siedinti'a nu s'a tennutu, pentru ca adunarea nu era capace a decide, lipsindu numerulu recerutu.

Laibach, 22 augustu. Canaval si consotii sei propunu in diet'a una adresa, prin care se se exprime ministeriulu increderea poporatiunei d'in Carinthia.

Troppau, 22 augustu. Diet'a exprime increde-rea sa in barbati regimului.

Neupolea, 22 augustu. Smolka propune, ca delegatiuna polona d'in senatulu imperialu se si-de-puna mandatulu, Zyblikiewicz lu spriginesce, si cere revisiunea intregi constitutiuni. Krzeczunovits si depune mandatulu de buna voia.

Innsbruck, 22 augustu. Locutientiele inte-neza in cuventarea sa la deschiderea dietei, ca con-cursulu dietei e de lipsa pentru esecutarea legiloru fundamentale.

Linz, 22 augustu. Locutientiele presinta die-ti 11 proiepte d'in partea regimului.

Salisburgu, 22 augustu. Capitanulu provin-cialu si-exprime speranti'a, ca partidei, care uresce lumin'a, nu-i va succede a nimicu constitutiunea.

Triestu, 22 augustu. Diet'a s'a deschisu prin una cuventare a locutientelului si a primariului.

Florentia, 23 augustu. Senatulu a aprobatu proieptulu de lege de pre esarendarea monopolulu de tabacu.

Parisiu, 22 augustu. „Patrie“ scrie: Impera-tulu a primitu joi in Fontainebleau pre agintele Ro-maniei, Dimitriu Brateanu, carui-a e incredintata misiunea referitoria la jurisdictiunea consulatelor in Oriente. Imperatulu l'a primitu in modu forte ala-bilu si i-a manifestatu simpatiele sale pentru prin-cipele Carolu.

Leupole, 23 augustu. In siedinti'a de asta-di face Zyblikiewicz armatori'a propunere: Diet'a se-si-dee opiniunea despre constitutiune si despre legiu fundamentale, si se alega spre scopulu acestu-a una comisiune de 9 membri.

Parisiu, 25 augustu. Caletori'a imperatului a imperatesci la Biarritz s'a amenatu d'in causa a sitei data prin contele Girgenti si a femeiei sale.

Imperatulu va caletori cu principele imperite seu la Châlons.

Diurn. „France“ demintiesce unu articlu alu diurn. „Liberté“, privitoriu la frontierele de la Rem. Totu acestu diurnalu anuncia, ca ministeriulu lega-tiei se va schimbá dupa rentorcerea reginei.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:

ALESANDRU ROMANU.

Comunicatiunea drumurilor de feru.

Vien'a-Pest'a-Segedinu-Temisior'a-Baziasiu.			
De la Vien'a	pleca la 10 ore 45 min. dem.	si la 8 ore — min. ser'a.	
„ Neuhäusel	„ 1 „ 23 „ diu'a,	„ 1 „ 54 „ nóptea	
„ Pest'a	„ 5 „ 19 „ d. m.	„ 6 „ 31 „ deman.	
„ Czegléd	„ 7 „ 54 „ „	„ 9 „ 14 „ „	
„ Segedinu	„ 12 „ 12 „ nóptea,	„ 2 „ 55 „ dup. m.	
„ Temisior'a	„ 3 „ 55 „ dem.	„ 7 „ 47 „ „	
„ Jasenov'a	„ 8 „ 4 „ „ *)		
„ Beseric'a-Alba	„ 8 „ 40 „ „		
Soscesc in Baziasiu	la 9 „ 10 „ „		

*) De la Temisior'a la Baziasiu comunica nmai odata.

Baziasiu-Temisior'a-Segedinu-Pest'a-Vien'a.			
De la Baziasiu	pleca la 5 ore 55 min. d. a.		
„ Beseric'a-Alba	„ 6 „ 27 „ „		
„ Jasenov'a	„ 7 „ 6 „ „		
„ Temisior'a	„ 10 „ 40 „ ser'a si la 7 ore 25 min. dem		
„ Segedinu	„ 2 „ 26 „ nóptea,	„ 12 „ 53 „ diu'a	
„ Czegléd	„ 6 „ 35 „ dem.	„ 6 „ 21 „ d. a.	
„ Pest'a	„ 9 „ 55 „ „	„ 9 „ 30 „ ser'a	
„ Neuhäusel	„ 1 „ 52 „ diu'a	„ 1 „ 8 „ nópt.	
„ Posionu	„ 4 „ 48 „ d. a.	„ 4 „ 12 „ dem.	
Soscesc in Vien'a	la 6 „ 36 „ „	„ 2 „ — „ „	

Jasenov'a-Oravit'a.			
De la Jasenov'a	pleca la 8 ore 30 minute demaneti'a.		
„ Jam	„ 9 „ 12 „ „		
„ Racasdia	„ 10 „ 12 „ „		
Soscesc in Oravit'a	la 10 „ 57 „ „		

Oravit'a-Jasenov'a.			
De la Oravit'a	pleca la 4 ore — minute dupa mediadi.		
„ Racasdia	„ 4 „ 45 „ „		
„ Jam	„ 5 „ 38 „ „		
Soscesc in Jasenov'a	la 6 „ — „ „		

Vien'a-Oradea-Mare.			
De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute sera.		
„ Pest'a	„ 6 „ 35 „ deman.		
„ Czegléd	„ 9 „ 27 „ „		
„ Püspök-Ladány*)	„ 1 „ 58 „ dup. mod.		
Soscesc in Orade	la 4 „ 38 „ „		

*) Cale laterale duce la Dobritinu, unde soscesc la 3 ore dupa mediadi.

Oradea-Mare-Vien'a.			
De la Orade	pleca la 10 ore 6 minute demaneti'a		
Soscesc in Püspök-Ladány*)	„ 12 „ 48 „ diu'a		
„ Czegléd	„ 5 „ 41 „ ser'a		
„ Pest'a	„ 8 „ 37 „ „		
„ Vien'a	„ 6 „ — „ demaneti'a.		

*) Cale laterale vine de la Dobritinu.

Vien'a-Arauu.			
De la Vien'a	pleca la 6 ore 25 „ min. ser'a.		
„ Pest'a	„ 6 „ — „ deman.		
„ Czegléd	„ 9 „ 47 „ „		
„ Szolnacu	„ 11 „ 2 „ „		
Soscesc in Arauu	la 5 „ — „ ser'a.		

Aradu-Vien'a.			
De la Aradu	pleca la 10 ore 15 minute demaneti'a		
„ Solnacu	„ 4 „ 22 „ dupa mediadi.		
Soscesc in Czegléd	la 5 „ 33 „ „		
„ Pest'a	„ 8 „ 37 „ „		
„ Vien'a	„ 6 „ — „ demaneti'a		

Vien'a-Parisi.			
De la Vien'a	pleca la 4 ore 30 minute ser'a		
„ Salzburg	„ 1 „ — nóptea.		
„ Monacu	„ 5 „ 45 deman.		
„ Stuttgart	„ 11 „ 45 „ „		
„ Mühlacker	„ 12 „ 55 diu'a.		
„ Carlsruhe	„ 2 „ 10 dupa méd.		
„ Strassburg	„ 5 „ 25 „ „		
Soscesc in Paris	la 5 „ — demaneti'a		

Parisi-Vien'a.			
De la Paris	pleca la 8 ore 35 minute ser'a.		
„ Stassburg	„ 8 „ 57 „ dem.		
„ Carlsruhe	„ 10 „ 40 „ „		
„ Mühlacker	„ 12 „ — „ diu'a.		
„ Stuttgart	„ 1 „ 20 „ dupa méd.		
„ Monacu	„ 8 „ 30 „ ser'a.		
„ Salzburg	„ 1 „ 30 „ nóptea.		
Soscesc in Vien'a	la 9 „ 30 „ deman		

Comunicatiunea postelor.

De la Oradea-Mare la Clusiu, pleca in tote dilele la 6 ore 30 minute dupa mediadi, soscesc in Clusiu la 1 ora 30 minute dupa mediadi. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 ore 40 minute, costa 10 fl. 92 cr.

„ Clusiu la Orade pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, soscesc in Orade la 6 ore 40 minute demaneti'a.

„ Aradu la Sibii (prin Dev'a) pleca in tote dilele, la 7 ore ser'a, soscesc in Sibii la 2 ore 15 minute nóptea. Cale are 34 1/2 mile, tiene 31 ore 15 minute, costa 20 fl. 2 cr.

„ Sibii la Aradu (prin Dev'a) pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, soscesc in Aradu la 1 ora 45 min. nóptea.

„ Temisior'a la Sibii pleca in tote dilele la 6 ore deman. soscesc in Sibii la 1 ora 30 min. dupa mediadi. Cale de 36 1/4 mile, tiene 31 ore 40 min., costa 20 fl. 44 cr.

„ Sibii la Temisior'a pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, soscesc in Temisior'a la 7 ore 40 minute ser'a.

„ Temisior'a la Orsiova pleca luni-a, marti-a, joi-a, si sambet'a la 6 ore demaneti'a, soscesc in Orsiova la 6 ore deman. Cale de 26 1/4 mile, tiene 24 ore, costa 14 fl. 98 cr.

„ Orsiova la Temisior'a pleca dominec'a' marti-a, mercuri-a si vineric-a la 6 ore ser'a, soscesc in Temisior'a la 6 ore ser'a in diu'a urmatória.

De la Temisior'a la Aradu pleca in tote dilele la 6 ore dem. soscesc in A. la 11 ore 45 minute diu'a. Cale de 7 mile, tiene 5 ore 45 min., costa 3 fl. 8 cr.

„ Aradu la Temisior'a pleca in tote dilele la 2 ore dupa mediadi, soscesc la 7 ore 45 minute ser'a.

„ Sibii la Clusiu pleca in tote dilele, la 3 ore d. m. soscesc la 9 ore 20 min. deman. Cale de 21 1/4 mile, tiene 18 ore 20 min., costa 12 fl. 18 cr.

„ Clusiu la Sibii pleca in tote dilele la 5 ore dupa méd. soscesc la 11 ore 50 min. diu'a.

„ Sibii la Brasiovu pleca in tote dilele la 5 ore dupa méd. soscesc la 7 ore 25 min. deman. Cale de 18 1/2 mile, tiene 14 ore 25 min., costa 10 fl. 36 cr.

„ Brasiovu la Sibii pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, soscesc la 9 deman.

„ Sibii la Muresiu-Osiorheiu pleca luni-a, marti-a, vineri-a, si sambet'a la 7 ore ser'a, soscesc la 1 ora 5 min. d. m. Cale de 19 1/4 mile, tiene 18 ore 5 min., costa 10 fl. 78 cr.

„ Muresiu-Osiorheiu la Sibii pleca luni-a, marti-a, mercuri-a si sambet'a la 8 ore deman. soscesc la 2 ore 35 min. nóptea.